DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA,
DE

ANALEPTICIS
QVIBVSDAM
NOBILIORIBVS,
E
CINNAMOMO, ANISO STELLATO,
ET
ASA FOETIDA

QVAM
PERMITTENTE GRATIOSA FACVLTATE MEDICA
PRAESIDE
VIRO
EXCELLENTISSIMO atque EXPERIENTISSIMO
DOMINO
PHILIPPO FRIDER. GMELIN,
MED. DOCT. BOTAN. ET CHEM. PROF. PVBL. ORD.
FACVLT. MEDIC. p. t. DECANO,
SOCC. REG. SCIENT. LONDINENS. ET GOETTING. SODALI,
PATRVO ET PRAECEPTORE SVO PIE DEVENERANDO,
PRO GRADV DOCTORIS IN MEDICINA
D. V. Mart. MDCCLXIII.
H. L. Q. C.
PVBLICAE DISQVISITIONI SVBMITTET
AVCTOR RESPONSVRVS
SAMVEL GOTTLIEB GMELIN, *Tubingensis.*

TVBINGAE, LITERIS SIGMVNDIANIS.

Rfl. Jur. Cand. Camerer.

PROLOGVS.

Corporeae hominis vitae quoties eruere fontes praecipuos Physiologi studenr, aut rimari Medici conantur caussas & conditiones palmarias, ad quas reduci possit illud omne, quo solo praesente vel totum hominis corpus, vel pars eius vivere adhuc dici queat, analytica methodo, subacto adplicata iudicio, ac phaenomenorum observatione maxime sollicita, ducuntur ad motum quendam determinatum, vigentem in partibus animalibus, quem fabrica earum praescribit & moderatur; ipsam enim vitam corporis animalis ponit actualis praesentia, & exercitium qualecunque caussarum & virium, naturam corporis animalem constituentium. Haec activitas fibris (ita Solida vocantur animalia) insidet, ut animalibus omnibus motricibus, sic & humanis, sive aliqua eius pars ingenita sit quocunque modo fibrae, prout *irritabilitatis* phaenomena innuere videntur, sive aliunde oriatur & sustentetur, quam *nunc* litem prorsus intactam relinquimus; nostro enim

ſcopo ſatisfacere poteſt confeſſio acerrimorum etiam irritabilitatis propugnatorum, exigere fibras motrices, pollentes propria irritabili ſe contrahendi vi, ſuſtentatas, debitoque in ſtatu conſervatas, per ſanguinis circuitum, fotas incitatasque ab efficacia caloris animalis, nervorum ad ſe pertinentium ſtatum incolumem, liberumque cum encephalo, vel medulla ſpinali commercium; id quod peculiari diſſertatione demonſtratum dedit Mathaeus van GEVNS, Groeninganus *a*) qua §. 28 concludit: Ergo nervorum energia talis eſt, qua partes vitali qualibet evidenti actione conſpicuae, absque contrahendi languore, debilitatione atque conturbatione diu carere nequeant, cum fibrarum irritabili facultati vires addat, eam debito in ſtatu conſervet, & per integram partem aequabiliter ſuſcitari faciat, quae praeterea ipſam partium actionem, ad voluntatem in muſculis voluntariis, & per excitatos adfectus in partibus voluntati non ſubiectis excitare, augere, mireque mutare poſſit, dum ipſa haec energia vel aberrans, vel plane alienam indolem induens, irritabilitatis effectui nocere, ipſam etiam exſtinguere poſſe videatur. Addit §. XXX, p. 28 Clariſſimus Auctor: quodſi vero quaedam fibrarum motricium in partibus, ad vitam actione ſua conferentibus, coordinatarum requiratur in agendo conſtantia, vigorque inſignis, & regularis conſpiratio, id quidem praecipue ex nervorum energia eſt repetendum. Iam vero, licet nec hodienum diffiteamur, verum eſſe, quod in mediis Phyſiologiae ac Anatomiae tenebris antiquioris aevi ſubolfecit

a) de eo, quod vitam conſtituit in corpore animali disquiſitio phyſiologica. Amſt. 1758, p. 24, 25 ſeqq.

olfecit Hippocrates, in hac humana biographiae parte, obiecta omnia perpetuo rotari circulo, & acutissimos etiam oculos, e mensura quidem spei humanae finem adsecutos, observare demum primum punctum, e quo circuli principium ducendum sit, quoties attentionem heic defigunt maximam, ea tamen oppido animadvertimus in suas utiliter trahere partes Medicos axiomata biographiae illius, quae plurimo cum fructu aegro etiam adplicari posse humano corpori multoties intellexerint. Cum vero insuper inextricabilis illa complicatio conditionum, quae fontes & pabula virium vitae corporis constituunt, hoc solum relinquat refugium ad nervos, eorumque integritatem, cum sexcentis & millenis in casibus tantopere urgeat indicatio vitalis, & praecipuus optatae medendi methodi, quae salutis certam spem omnibus aegris promittat, nervus ad prudens redeat virium vitae moderamen, & opportunum harum usum, undique profecto compellimur, ut subsidia quaeramus aptissima, quibus huic satisfieri postulato possit. Neque morabuntur vel quaerentes vel adplicaturos infelicia exempla & experimenta Medicorum dormientium, quorum errores terra tegit, ubi somni archetypo dederunt remediis nervos excitantibus homines, debili valde nervoso systemate fruentes, inde ad tempus recreatos, sed paulo post expertos nimis concitatos motus universae animalis oeconomiae, universalem orgasmum, unde liquidorum dissipatio, solidorumque tenerrimorum destructio emergit, Boerhavio notante *b*). Multoque minus hanc

 indi-

b) Aphorism. de cognoscendis & curandis morbis §. 609—611. Et cel. van *Swieten* Comment. in eosdem T. II. p. 147—163.

indicationem vitalem excludunt morbi acuti, regularibus coctionibus & crisibus materiae alicuius morbificae adstricti; quantumcunque scilicet largiamur, velle heic aegri etiam naturam suos in salutem sequi motus, tramitesque regulares, nec nisi cum periculo aegri perturbationem admittere ullam, nemo tamen est, qui nesciat, in his quoque morbis, aegrotantis naturae uti molimina saepe praecipiti ultra modum agunt impetu deprimendo, ita haud raro etiam nimis languentia expectare stimulum artis, quo destituta succumbit natura, ut pereat aeger. Solebant autem, & adhuc quoque subinde solent auxilia huic indicationi vitali satisfacientia vocare *Cardiaca*, quamvis vel directe, vel soli cordi non inserviant, utut verum sit, cor principem esse motuum illorum causam, unde vitales aestimantur vires. Ordinata valde prolixitate diversitatem eorum, & varium agendi modum describit immortalis BOERHAVIUS *c*) ubique adiiciens necessarias cautelas practicas. Nostro aevo cum intelligamus, multa dari medicamina, quae per indirectum vires vitales iuvant, & veram refectionis imprimunt sensationem, quatenus eas tantum semel & simul conditiones in corpore tollunt, quae liberum illarum virium exercitium suspenderunt, latiorem Cardiacorum significationem usuris ea facile catalogum ampliorem concedere possemus; quodsi autem subsistere volumus in medicamentis rectius eas vires, earumque fontes petentibus, & eas ipsas excitantibus, dum perpendimus, & cor, & fibras motrices animari omnino ab influxu fluidi nervei, pondus addente, constan-

c) Instit. med. Norimb. 1740. Cardiaca & diaeta aegroti §. 1095—1115.

ſtantiae in agendo, vigori, & regulari omnium conſpirationi, non poſſumus non agnoſcere, omnibus illis e claſſibus cardiacorum, directe vitali ſatisfacientium indicationi, ea ſibi omnia praecipuum vindicare locum, quae BOERHAVIVS Inſt. med. §. 1096. n. 4. c. nominat, & propius determinat §. 112. utpote quae quilibet e ſolo etiam odore atque ſapore iudicet, nervos directe potenter admodum ferire poſſe. Subſiſtemus autem in hac diſſertatione circa illas tantum horum nervinorum ſpecies, quae aliis *analeptica*, *reficientia*, *inſtaurantia*, *confortantia*, *confortativa* dicuntur, quae a BOERHAVIO ibidem §. 112. ſub nro. 2. lit. β. nominantur, immo pauca tantum ex iis exempla promemus, vel potius praeparata ex iis, quae BOERHAVIVS eiusdem paragraphi nro. 5. lit. δ & ε breviſſime tangit. Seligamus e multis potentiſſimum *Cinnamomum*, acerrimum Indiae orientalis, & calidiſſimum aroma; temperatum dein magis, & gratiſſimum odore atque ſapore philippinarum inſularum *Aniſum*, quod *ſtellatum* vocant, & fœtidiſſimum Perſiae gummi ferulaceum, quod *Aſa foetida* dicitur; docuerunt ſcilicet de his omnibus atque ſingulis obſervationes practicae innumeris repetitae vicibus a Medicis optimae fidei, quod eminente gaudeant virtute, in nervos efficace, ſtimulante illos & excitante, doſibus etiam admodum refractis & parcis; docuit etiam ars ex his compoſitis materiis vegetabilibus adeo feliciter & ſcite ſeparare partem efficaciſſimam ab inerte, prorſusque fatua, ut ad extremum evecta eſſe perfectionis culmen a multis annis gratularentur ſibi haec producta medi-

cata genuini artis magiſtri, de ſalute hominum ſolliciti; cum tamen chemici animadverterent, haec etiamnum nobiliſſima producta eſſe adhuc ſatis compoſita, & eam illorum partem, quae mirificam illam, adeo ſalutarem in nervos potentiam exercet, ſumma ſubtilitate, tenuitate atque volatilitate, reliqua omni materia ſuperiorem, pondere ac quantitate materiae infimam eſſe, cum ſubolfacerent, vehementiorem illam acrimoniam crudiorem & minus ſubtilem pendere ab admixtà materia peregrina, concentrata ſalina, quae non minores roſione ſua noxas nervis minatur, ac ſolatium ſubtilior promittit, actum profecto non agere videntur, qui de methodis cogitant, quarum ope ſeparari crudiora illa & acria horum productorum principia poſſint, vel certe ita dividi, ut quantum fieri poteſt, nociva poteſtas imminuatur, & exaltetur efficacia. Poſſet ſolum Cinnamomi oleum curas has exemplo excuſare ſuo non tantum, ſed & approbare, hoc enim, ut viri fide digni adfirmant, genuinum in Zeylona paratum copia magna, vitris accuratiſſime clauſis, per annos plurimos loco quieto conſervatum, magna parte in verum ſal, aqua ſolubile, virtute Cinnamomi propria praegnans mutatur, quin SLARIUS inſignis Tranſact. Comp. T. III. p. 362. ſcribit: Dimidium illius olei, viginti annorum ſpatio adſervati, vitris bene clauſis, in purum abiiſſe ſal. Quapropter inaugurale mihi pro legibus academicis ſpecimen conſcripturo, nec iniucundum, nec inutile viſum fuit argumentum, quod a Practicis optata toties analeptica quaedam potentiſſima proponeret medicamenta, chemicis enchei-

reſibus

resibus ita correcta & exaltata, ut viribus quidem non castrata, tuto tamen exhiberi possint, & plurima cum spe refectionis. Enarrabo igitur *primo* fideliter processus & modum, quo adornatae fuerunt singulorum productorum praeparationes, nihil eorum etiam omisurus, quae impedimento fuerunt. Subiungam *secundo* processuum anatomen & explicationem, quae contineat quoque praecipuam ingredientium historiam botanicam, & reliquam e Chemia & Materia medica. *Tertio* morbos indicabo, in quibus locum inveniant, & cautelas practicas, usum eorundem limitantes. Velit Deus, quem humanae salutis praecipuum adoramus fontem & Auctorem, ita huic etiam nostrae benedicere opellae, ut plurima inde in aegros redundent olim emolumenta!

§ I.

Ordiar a Cinnamomo, & enarrabo primo, qua ratione adornaverim praeparationem novi analeptici medicamenti ex eodem? Sumsi scilicet Cinnamomi acuti optimi, in pulverem triti Uncias duas, Alcoholis Vini Uncias sex. Mistas has inter se materias in arenae balneo humili satis immisi *cucurbitae*, alembico superimposito. Commissuras huius & excipientis vasculi chartae ope emporeticae firmissime obturavi, ne quid posset nobiliorum vaporum avolare. Ignis, quem adplicabam, erat *lenissimus*, tam *sub initium* processus, quam per *totum* illius *decursum*, ut alembicus numquam incalesceret. Tarde admodum successit destillatio, quum magnus omnino calor ad extricandum Cinnamomi aethereum oleum requiratur, ego vero sollicite illam instituere conarer, ea tamen omnia obtinere cupidus, in quibus

universa Cinnamomi efficacia, separata a partibus illius crassioribus, inertibus & fatuis residere videbatur. Quatuor nimirum praeteriere dies, quorum spatio non plus, quam septem cum dimidia drachmas liquoris fragrantis, aqueae albedinis, obtinui. Sed in fundo Cucurbitae mirabundus vidi, omnem reliquam Alcoholis quantitatem absorptam esse in substantiam Cinnamomi; ab illa nunc quasi commutatam in pultem, quod phaenomenon a nemine hactenus, si recte lego, annotatum corticis huius aromatici fabricae, magis porosae, humidum sitienti & spongiosae, adscribere nullus dubito. Ad impetratum liquorem quod attinet, illum quidem iam descripsi fragrantem, sed ut verum fatear, neutiquam ita mihi videbatur esse comparatus, ut meo exacte satisfaceret voto. Adeo efficax, adeo concentratus nondum fuit, ac quidem parare illum constitui, *nobilissimis* scilicet & *subtilissimis* cinnamomi constitutivis partibus imbutus. Ille igitur ut magis adhuc exaltaretur, sequentem adhibui encheiresin: Sumsi drachmas illas septem cum dimidia liquoris impetrati, easque adfudi drachmis tribus pulveris novi cinnamomi optimi, reddidi mixturam retortae, novam instituens destillationem sive abstractionem, eamque rursus sub lenissimo igne celebratam. Eadem sub illa observavi phaenomena, quae mihi se in primo offerebant processu; nec minus taediosum fuit longum illud temporis intervallum, quo tardissima decurrebat destillatio, quamvis exinde quoque simul magnam essentiae efficaciam & praestantiam praesagire potuerim. Nec spem fefellit meam eventus. Quatuor quidem drachmas, & dimidiam tantum accepi abstracti liquoris, sed quoad mirificas suas & excellentissimas qualitates vix describendi. Erat totus quantus Cinnamomi odore & sapore refertus, fragrantissimus, quoad illum exploratus, & quoad hunc non quidem acrimonia flammeus & urens, uti cinnamomi corpus ipsum, & eius oleum aethereum talem offert, sed singulari, nescio qua, nulli fere materiae analoga, aroma-

matica, ſubtiliſſima, iucundiſſima praeſtantia ſcatens, expers ſalinarum crudiorum particularum omnium, quae oleum deſtillando cum aqua paratum adeo igneum reddere ſolent, cum eo in altum ſublatae, ipſiusque partem conſtituentes.

Modo contigiſſet mihi rara fortuna, genuinum Zeylanicum accepiſſe corticem, nondum adulteratum, nondum deſtillatione emunctum, quam fraudem Indi Batavique toties committunt; iuraverim, maioris adhuc efficaciae & excellentiae fore eſſentiam, utut amabilem & praeſtantem. Sed nimia profecto volo, cum ſatis conſtet, tale quidem in Germania non poſſe ſperari cinnamomum.

§ II.

Sumſi ſecundo *Aniſi ſtellati*, ſeminibus carentis, id eſt, ſolius pericarpii, aut capſulae ſeminalis ſtellatae odoratae, itidem uncias duas, & Alcoholis uncias ſex. Feci omnia, ut ſupra, ſub *igne* omnino quoque *leniſſimo*. Duas abſtrahere uncias cogitavi, at cum deſtillatio multo promtius progrederetur, ac quidem illa cinnamomi, impetravi breviore multo tempore, ac de cinnamomo, ex eadem, ut ibi, Alcoholis quantitate, liquoris uncias duas & ſex drachmas, cum dimidia. Obtentus liquor fortiter ſatis redolebat Aniſum, & ſapor quam maxime prodebat illud. Ut vero eo magis de nobiliſſimis illius qualitatibus perſuaſiſſimus eſſe poſſim, de novo deſtillavi illum cum integra aniſi ſtellati uncia, nunc quoque per retortam, & abſtraxi dein duas penetrantiſſimae eſſentiae uncias, de qua ſine omni arrogantia praedicare poſſum, quod omnibus modis explorata quoad efficaciam ſimillima, ſi non ſuperior fuerit, priori de cinnamomo deſtillata, ſalva ſcilicet diverſitate inter aromata ipſa, eorumque diverſam individualem indolem.

§ III.

Sumſi tertio *Aſae foetidae* unciam unam, Alcoholis uncias quatuor. Omnia inſtitui, ut prius. Accepi intra biduum unciam unam & ſex drachmas foetidiſſimi liquoris, mephiticum Aſae foetorem ubique ſpirantis. Quum vero in prioribus enarratis proceſſibus ſat edoctus fui, quod iterata deſtillatio & cohobatio mire augeat & exaltet eſſentiarum qualitates nobiliores, ſimilem cum ultima hac eſſentia inſtitui concentrationem. Sumſi unam illam cum ſex drachmis impetratam liquoris unciam, adfudi unciae adhuc novae Aſae foetidae dimidiae, lenem adplicavi ignem, quod iterum retardavit deſtillationem. Accepi vero, poſtquam ſatis fuerat protracta, eſſentiae unciam unam, naribus quidem & guſtui non blandientem, quoad virtutes vero medicatas efficaciſſimam, balſamicam, nervinam.

§ IV.

En proceſſuum meorum ſummam! Suſcepturus iam eorum anatomen & explicationem, iuvabit prius curatius conſiderare ingredientia, quoad praecipua momenta e phythologia & materia medica petenda. A Cinnamomo initium faciam: Venit ſub hoc nomine aroma, culinis etiam cognitum, quod eſt cortex tenuis in cannulas cubitales convolutus, coloris ad rubrum accedentis, odoris ſuaviſſimi aromatici, & ſaporis aromatici, acrimoniae urentis, gratiſſimae, Vernacula Zimmet, Canell. Refertur a LINNAEO, inſigni illo Sueciae, immo totius Europae lumine, ad LAVRI genus, quod in claſſe enneandriarum monogyniarum habet, viribus medicatis celeberrimum, vocatur ab illo in Speciebus plantarum d) Laurus foliis trinerviis, ovato-oblongis, nervos unientibus; eandem ſpecificam notam characteriſticam

d) *Carol. Linnaei* Spec. Plant. T. I. p. 369. Sp. I.

eam retinuit, quam in Flora Zeylanica *e)* iam dedit, eam vero in Horto Cliffortiano *f)* paulisper mutavit, ita ibi nostrum describens Cinnamomum: *Laurus foliis oblongo-ovatis nitidis.* CASPARVS BAVHINVS *g)* vocat cinnamomum canellam *Zeylanicam*, quoniam in insula Ceylon unice hactenus deprehenditur. IOHANNES BAVHINVS *h)* canellam, sive cinnamomum vulgare adpellat. RHEEDIVS *i)* qui vocavit illud Karau, optimam illius dedit descriptionem & delineationem. PAVLVS HERMANNVS *k)* Zeylanicam nomenclaturam Kurudu sive Kurundu retinuit. Multam sibi IOH. BVRMANNVS, celeberrimus Botanices Professor dedit operam, elegantissime & describens & delineans *l)* cinnamomum, ubi cumulata eius synonyma dedit, & laudavit descriptionem Horti malabarici tanquam accuratissimam, & egregiam prae aliis, notat vero simul, quod haec Zeylanica canella loco tantum natali a malabarica differat, & multo praestantior sit, monet vero praeterea, multas eius varietates occurrere in India, unde saepe figurae non respondeant figuris iconum: Novem, adiicit BVRMANNVS, cinnamomi diversitates e sola Zeylona transmissas servo, quae foliatura maxime differunt, delineatae iam & descriptae in adpendice ad acta physico-medica Acad. Caesar. Leopold. natur. cur. Volum. I. Ao. 1727. pag. in adpendice quarta, & seqq. Repetit nomina & characteres harum varietatum BVRMANNVS, *m)* additque novam speciem, eleganti simul expressam icone, quam vocat: cinnamomum perpetuo florens, folio tenuiore,

 acuto,

e) pag. 61. sp. 1.
f) pag. 156. sp. 6.
g) *Pinac.* theatr. botan. pag. 408.
h) Hist. plantar. Tom. I. p. 440.
i) Horti Malabar. Tom. I. pag. 107. t. 57.
k) Mus. Zeyl. pag. 12. 37.
l) in Thes. Zeyl. exhibente plantas in insula Zeylana nascentes. Amstel. 1737. p. 62. Tab. 27.
m) l. c. p. 63. Tab. 28.

acuto, ut Pavlvs Hermannvs in ſuo muſaeo Zeylanico canellam Zeylanicam ſylveſtrem, odore & ſapore Myrrhae, floſculis verticillatis. Prout autem iam Hermannvs l. c. not. k. ſcripſit, e trunci cortice oleum cinnamomi, e foliis oleum caryophyllorum, e fructibus oleum, iunipero ſimile haberi, ſic Nicolavs Grimmivs *n*) mentionem facit arboris cinnamomi ſylveſtris a Cinghalenſibus *Walkurundu* vocatae, a Portugallis *Canell* de *Matte*, cuius radicis cortex ſal quoddam praebeat volatile oleoſum, potentiſſimum, ſaporis & odoris myrrhae. In genere autem de cinnamomo laboratorii ſui pag. 56. haec habet: Arbor cinnamomi iure merito regina omnium arborum vocari meretur: e floribus enim aqua, oleum, ſpiritus & conſerva penetrantiſſima, & ſummi uſus in arte medica producuntur, e foliis pulvis carminativus in colicae paſſionibus, tympanitide, ad tormina inteſtinorum, ex illis etiam aqua, oleum ſtillatium, ſyrupus, oleum coctum ad externos uſus optimum paratur; fructus dant aquam & oleum fortiſſimum deſtillatum & coctum, unde emplaſtra & linimenta praeſtantiſſima; cortex radicis per deſtillationem & praeparationem exhibet aquam, & oleum camphorae, immo veram camphoram, unde Sirupus camphorae, Spiritus Vini camphoratus, Balſamus Sulph. Compl. Tinctura Sulphuris camphorata, & extractum e radice, optimum in fluxu ventris, & ſimilibus adfectibus proficuum, cuius & electuarium, aliis nempe additis, inſtar Diaſcordii agit, & Diaſcordium Spagyricum ab Auctore vocatur. Curtam quidem, ſed multa tamen dicentem hiſtoriam habet Cel. Lemery *o*) qui contendit, eſſe illud ſecundum corticem arboris canelliferae, qui recens multo minus fragrantiae habeat, ac ſiccatus, & poſtquam detractus fuit aeque bonus poſt

---

n) Inſulae Zeylanicae theſaurus medicus, vel laboratorium Ceylanicum a Barthol. Pielat latinitate donatum. pag. 84.

o) Cours de Chymie, par M. *Nicolaus Lemery*, derniere edition a Bruxelles 1744. p. 585.

poſt biennium recreſcat. Ita etiam OLAVS WORMIVS in ſuo muſeo, ejusdemque Capite XV. p. 167. Lugd. Batav. 1655. ſat diſtincte, utut conciſe, cinnamomi arboris lignum, arborem ipſam, & eius corticem deſcribit. Plures Botanicorum deſcriptiones addere, ſupervacaneum eſſe arbitror. Id vero ex materia medica addo, quod corticis huius aromatici vis, teſtante Ill. BVCHNERO *p)* in anteriori illius membranacea pellicula conſiſtat, quae ad analogiam cellularum mali aurantiorum vel citri ex multis veſiculis oleo aethereo repletis conſtat. Oleum hoc per univerſum corticem minutiſſime diviſum largitur omnem cinnamomo efficaciam, omnem vim inſtaurantem, ſtomachicam, & carminativam; reliquae partes conſtitutivae acres, ſive reſinoſae dicantur, ſive ſalinae, noxiam illam calefacientem qualitatem exercent.

§ V.

A cinnamomo ad *Aniſum ſtellatum* tranſeo. Aniſum vocatur, quoniam ſapore & odore, hinc & virtute cum noſtro vulgari Aniſo convenit, nihil ceterum aliud cum illo commune habens: ſtellatum vero, a figura capſulae ſeminalis, ſtellam utcunque referente. Qua ex planta deſumatur hic fructus, nondum penitus conſtat. Silent de eo recentiores naturae ſcrutatores tantum non omnes; ſilet Perilluſtris LINNAEVS, ea tantum deſcribens, quae vel ipſe examinavit, vel certo ab avtoptis examinata legit. Antiquiores Botanici mentionem fructus iniiciunt quidem, neutiquam vero plantam ipſam determinant. Ita IOH. BAVHINVS *q)* fuſius deſcribit hoc ſemen, conſtans ex ſeptem nuculis particularibus, radiorum in morem in centrum coeuntibus, triangularibus, longis, leviter compreſſis, extima & convexa peripheria circulum

p) *Andr. El. Buchneri* fundam. mat. med. Hal. 1754. p. 533.
q) *Ioh. Bauhini* & *Ioh. Henr. Cherleri* hiſtor. plant. T. I. p. 485. Ebrod. 1650.

culum defcribentibus, cortice gemino tectis, duro & fpadiceo, nigricante, rugofo, interiori propemodum offeo. Ita porro de hoc Anifo refert CLVSIVS *r*) quod non modo femen, fed & feminum umbellas Londino acceperit, fub nomine *Philippinarum infularum Anifi.* Proprium nomen, quod natali loco obtinet, effe DAMON; Erant autem umbellae fatis latae, *Archangelicae* umbellis non minores, fed etiam latiores, aliquot pediculis fatis craffis & firmis, in orbem ex fummo ramorum faftigio nafcentibus, quorum finguli femen fuftinent, orobi pene magnitudine. Alii non incelebres Auctores vocant Anifum noftrum modo *Badianam*, aut *Badianum femen*, modo *Zingi*, modo *Anifum Sibiriae*, paffim quoque *Foeniculum Mofcowiticum* & *Sinenfe*. Apud VALENTINVM *s*) SIMONEM PAVLI, *t*) NEBELIVM *u*) PLATERVM *v*) & PLVKENETIVM *w*) plures adhuc occurrunt defcriptiones. Nullibi tamen hic allegatis locis invenies certa, nullibi characterem botanicum genericum, quem etiam in aliis adhuc vegetabilium, extra Europam nafcentium productis defideramus, manifefto utique argumento, quam bene univerfae medicinae confuleretur, fi plures adhuc in diffitas regiones, vegetabilium illorum patrias, inftituerentur peregrinationes. Sed hiftoriam Anifi ftellati naturalem nondum penitus defererere poffum. Extantiorem enim in Cel. KAEMPFERI amoenitatibus exoticis *x*) invenio locum, ubi fcilicet defcribit plantam, noftro Anifo fimillimam. Ita vero audiunt indefeffi viri verba: *Sitfifufoo* altera, *odorem Anifi fpirans*; folio

r) *Carol. Clufii* hiftoria ftirpium rariorum. Antw. 1601.
s) in Mufaeo mufeorum. p. 116. Francof. 1714.
t) in quadripartito botanico.
u) in notis ad Amman. char. plant. p. 284.
v) in fuo κειμηλιαρχιω.
w) in Amaltheo botanico. Londini 1705.
x) *Engelberti Kaempferi* amoenitat. Exotic. Fafcic. V. p. 886 & 887. Lemgov. 1712.

lio meliſſae in longum mucronem deſinente; caule quadrato, floſculorum denſis racemis *verticillata diſpoſitione* & ſine foliis intercedentibus ſpicato; *Verticillis* plerumque *octonis umbellae* formam referentibus, ultimo in iubam reſurrectam conoidem frontatam uncialis longitudinis terminante; flore parvulo ex purpura caeruleo tubulato, in quatuor vel quinque lacinias diviſo, *Aniſum* quadantenus ſpirante, *ſeminibus in umbilico calycis, incerto numero, paucis, nudis, ovatis, compreſſis, rufis, parvis, languidum Aniſi ſaporem referentibus.* Ita KAEMPFERVS habet. Mihi quidem valde probabile videtur, intelligere & deſcribere illum ſub hiſce verbis viſam ab ipſo plantam, unde depromatur Aniſum meum ſtellatum; docet id Aniſi, quoad ſaporem & odorem ſimilis planta, docet languidus, uti omnino eſt, ſeminis ipſius aniſatus ſapor, innuere videntur flores etiam umbellae formam repraeſentantes, verticillati, exacte quoque conveniunt cum Aniſi ſtellati ſeminibus, verticillum repraeſentantibus, eorundemque in umbilico calycis ſitus. Neutiquam vero determinare audeo, ad quamnam praeciſe claſſem, & ad quodnam determinatum genus, vel cognitum, vel novum planta hic deſcripta pertineat. *Ringenti* KAEMPFERIANA deſcriptio ſat ſimilis eſt, ſed repugnat capſularum ſeminalium ſingularis figura, diverſiſſima omnino tam a calycibus, quam a pericarpiis didynamiarum omnium? Cum *Evonymo*, cui alii Aniſum ſtellatum ſimile eſſe putabant, ego quidem nullo modo comparaverim illud, cum in pentandriis monogyniis ne unicum quidem occurrat aroma, & Evonymus ipſe multum abludat in ſuo pericarpio. LINNAEI Badianiferae nomen, quod ſub ſuſpecto appendicis catalogo habet, in ſua materia medica p. 180. nihil plane dilucidat, neque ipſius utut ſpecioſa coniectura, quam in amoenitatibus academicis habet, quaſi KAEMPFERVS Aniſum ſtellatum ſub nomine *Fannae* amoenit. exotic. Faſcic. V. p. 880. deſcriberet & depingeret, nam utut in illa icone multam habeant

pericarpia cum Aniſo ſtellato ſimilitudinem, repugnat tamen ipſa fidiſſimi Viri deſcriptio, adeo differens ab ipſius qualitatibus, etiam nobis, nondum penitus certis, conſpicuis, ut neutiquam adſtipulari poſſim. Pauca ex materia medica addo: Nituntur, quae Aniſo ſtellato adſcribuntur medicatae vires, oleo ipſius aethereo, vere balſamico, a quo magnam habet efficaciam in languidis ſyſtematis nervoſi adfectibus, in ventriculi debilitate, vel digeſtione omni depravata, & in foetore oris. Pectoralem etiam virtutem exercet, praecipue quoque carminativam.

§ VI.

Aſa foetida, Altit *Avicennae*, Aniuden Indorum, ſuccus Lybius, medicus, Syriacus, Cyrenaicus; Wormius l. c. p. 222, ſeqq. duorum eſſe generum dicit, alterum e caule, caulinum, ſcaparium dictum, alterum e radice radicaceum dictum. Una pura & translucens, altera impura & turbida, quibusdam *Laſo* eſſe putatur, ſi quid furfuribus ſimile in ea conſpiciatur, non adulterationis, ſed puritatis potius eſſe indicium. Id in univerſum verum eſt, quod Aſa foetida concrementum ſit reſinoſo-gummoſum, hinc ex parte in aqua, ex parte in ſpiritu vini ſolubilis, tenax valde materies, Perſiam pro patria ſua agnoſcens. Habet illam ſub *Ferulae* genere LINNAEVS *y)* quod ipſe claſſi plantarum pentandriarum digyniarum adnumerat, Ill. vero van ROYEN umbelliferis, *z)* & Cel. LVDWIGIVS *aa)* plantis pentapetalis umbellatis. Vocat Aſam foetidam quoad ſpeciem determinatam LINNAEVS: *Ferula foliolis alternatim ſinuatis obtuſis.* KAEMPFERVS l. c. p. 542 ſeqq. deſcriptionem omnium partium

y) Spec. plant. T. I. p. 248. & Ei. mat. med. p. 118.

z) Prodr. Fl. Leyd. p. 99 ſeqq.

aa) in conſummatiſſimis definitionibus generum plantar. p. 201. Lipſ. 1747.

tium plantae huius exactissimam dedit, quin & modum, concretum hunc gummiresinosum succum colligendi quoad omnes circumstantias, adiecit etiam iconem satis nitidam, WEINMANNIANO *bb)* tamen bonitate inferiorem. Ad virtutem illius, quod attinet, medicatam, ea summa omnino exspectanda est, ab eminentibus illius qualitatibus externis, ab odore, vel potius foetore penetrante, magnam atmosphaerae partem quasi alliaceis vel ceparum effluviis perfundente, quin & a sapore omnino mordaci ac ingrato. Efficax est in nervos, ut docet mirificum illud levamen, quo solatur hystericas. Non est aliud quid ea pulchrius, scribit BOERHAVIVS *cc)* in pilulas formata, ter quotidie exhibita. Magnum medicum novi, pergit, cui pilulae pro arcano erant, ex asa foetida factae, cum pauxillo camphorae, castoreo, mastiche multo, & aliqua vi terebinthinae. Quando femina inter conventus amicarum animo defecerat, dabat pilulam talem, granorum 5 ad 15 usque felici eventu, stimulus enim erat, idemque tenax & diuturnus. Eaedem proficuae oratoribus erant, alta voce ad populum dicturis. Unde, ut ex aliis etiam observationibus, in utroque sexu multum valere Asam hanc foetidam, intelligimus, quoties excitandi & stimulandi sunt nervi, varias turbas experientes. Memini audivisse me saepe ab OPTIMO DOMINO PRAESIDE, semper ipsi plus praestitisse Asam foetidam, ac quidem Castoreum; memini dein memorabilem aliquem ex ore ILLIUS percepisse casum, ubi virginem sub manibus habuit *melancholicam;* vermes in illa primo suspicabatur, & opponebat illis anthelmintica fortissima, ut alii peritissimi quoque fecere Medici, sed sine omni prospero eventu, dedit tunc decoctum quoddam, ex hac Asa eminentius foetidum. Formula illius haec fuit: Recipe Asae foetidae drachmam dimidiam, Radicis Valerianae maioris, Tartari tartarisati āā. drachmam

bb) Operis *Weinmanniani* Tab. 181.
cc) Praelect. in propr. Instit. ab Ill. *Hallero* edit. T. VI. p. 371.

mam unam. Misce. Decoquantur cum pleniore aquae libra dimidia, bibat mane ieiuno ventriculo. Usa est hoc decocto aegrota paucos per dies, continuavit per hebdomades, & ad plenam mentis serenitatem constantem rediit; unde didicit omnino VIR EXPERIENTISSIMVS, mirabilia hanc Asam praestare in nervos, & cadere virtutem *soporiferam*, *stupefacientem*, quam ipsi alibi adscribi videas, utut ex altera parte verum sit, ibi quoque magno cum fructu adplicari posse, ubi nervorum systema nimis excitatum deprehenditur. Sopit enim, sed leniter sopit, sedat & infringit turbas. An propter oleosas pigriores partes, multis concrementis naturalibus resinosis abundantius admixtas, in specie compositis e resinoso gummoso? An actione mediata, indirecta, qua divertit & revellit motus a parte adfecta, maiore impressione facta in alias remotas, uti obtinere id in scilla, pectorali resolvente potentissimo videtur, quod praecipuam suam efficaciam ventriculo, intestinis, & urinae viis imprimit?

§ VII.

Solum Alcohol superest, de quo prius mihi verba facienda sunt, antequam me ad processuum superius expositorum explicationem accingere possim. Alcohol liquor est, fermentatione, soli vegetabili regno propria, productus, pellucidissimus, tenuissimus, inflammabilis, e vino, frumento, fructibus horaeis, quin ipso equarum, & aliorum forsitan mere herbivororum animalium lacte parandus, nullis subinde nativis vel essentialibus qualitatibus, sed odoris saltem & saporis gratia differens. Varias Alcohol parandi methodos BOERHAVIVS *dd)* descripsit, & notas quoque adiecit characteristicas, quibus bonum Alcohol ab adulterato, id est, aqueas partes in sinu suo adhuc fovente, optime se distinguat. Cum deinde peculiarium do-

dd) in elementis chemiae Tom. II. Lugd. Bat. 1732. pag. 197—201.

tum, quibus conſpicuum eſt, exactam & ſolidam iniiciat mentionem, labori ſuperſedeo, repetituro has exercitati chemici notas.

§ VIII.

Ergo ad rem ipſam propius devolvor, operationum chemicarum (§ I. II & III.) iuſtam anatomen ſuſcepturus. Dixi iam, quid de meis ſentiam eſſentiis, ut alii eadem ſentiant, nunc quidem efficere annitar: probando ſcilicet, concentratas in ſe habere *nobiliſſimas* ingredientium qualitates omnes, remotas eſſe *noxias corroſivas ſalinas*, cum fatuis omnibus inertibus. *Cinnamomi eſſentiam* quod ſpectat, nam hac rite defenſa, ſponte patebit eſſentiae ex *Aniſo ſtellato* paratae genuina ratio. Deſcripſi illam (§ I.) totam quantam cinnamomi odore & ſapore refertam. Cinnamomum omnem habet ab oleo aethereo ponderoſo (§ IV.) efficaciam. Oleum hoc aethereum ſecundum chemica principia a ſpiritu rectore, ut BOERHAVII nomenclatura utar, ſuam habet penetrantiſſimam energiam. Spiritus ille in minutiſſima doſi, magnam profecto molem, quae ipſum involvit, excellentiſſimam reddit & efficaciſſimam. Natura ſua quam maxime eſt volatilis, mox petens auras, hinc inviſibilis, hinc *leniſſimo igne* ſeparabilis. Ego *leniſſimum* adplicavi *ignem*. Liberavit ſe rector ſpiritus. Deſtillationem inſtitui ope *cucurbitae*, cum abſtractiones tales per retortam celebratae oleum totum eliciant. Sic autem obtinui, ut ſubtiliſſima fere ſola Spiritus Rectoris pars petere alta potuerit, inſinuare ſe in Alcohol, imbuere illud balſamica ſua indole mirabili. *Leniſſimo* igne repeto, & per *cucurbitam*, iterum iterumque repeto, inſtitui deſtillationem. Ita profecto nullo modo ſe extricare potuerunt graviores ſalinae partes, magnum calorem, meo certe adplicato multo maiorem, ad evolutionem & liberationem ſui requirentes. Obſtitit porro cucurbita, cuius pro altitudine recta ſurſum protenſa, & ampliori ſpatio, quod

 inter

inter illam intercedit, & inter excipiens vas, pro ampliore ipſius tubi capacitate, fieri omnino nullo potuit modo, ut ſeparata etiam in fundo fortiter particula ſalina *craſſior* cum *ſubtiliſſimis* concentratiſſimi ſpiritus vaporibus combinare ſe, & Alcohol inquinare valuerit. Per *retortam* autem facilis fuiſſet talis aſcenſus. Agnoſcet is, qui retortae fabricam perſpicit, nam ſecundum illam multo facilius poterit ex fundo in roſtrum abire ſeparata materia nociva, totamque operationem omnino depravare. In ſecunda deſtillatione cautela haec ſupervacanea fuiſſet. Prima enim iam mihi correctam dedit Cinnamomi eſſentiam, a ſecunda ſaltem concentrationem expectavi.

§ IX.

Ea, quae nunc dixi, ad *Aniſi ſtellati* eſſentiam belle poſſunt adplicari. Eſt enim aeque ac cinnamomum aroma, & aromatum partes conſtitutivae principales omnes inter ſe quoad primaria momenta conveniunt. Differentia vel a maiori, vel a minori nobilium partium praeſentia dependet, vel a diverſo acceſſu accidentalium partium peregrinarum. Unde emergunt varii in aromatibus efficaciae gradus. Sunt acerrima & acria, & blanda occurrunt, ac blandiſſima aromata. Ad blanda refero meum Aniſum ſtellatum, cuius etiam oleum aethereum levius multo aquae ſupernatat, ut fundum in ea petit deſtillatum cinnamomi oleum. Fovet ſcilicet hoc ex aniſo ſtellato non adeo multas ſalinas particulas, easdemque non adeo acres & flammeas; habet tamen adhuc aliquas, easque in praeparata inde eſſentia ſeparavi. In probatione huius adſerti non multus ero. Dixi iam, adhibuiſſe me omnes encheireſes & cautiones, quas in cinnamomi eſſentia deſcripſi. Hinc non aliud potuit emergere productum, vel potius eductum, ac quidem nobile, ſubtile admodum, purum, a ſalinis quisquiliis repurgatum omnibus. Ergo maneat ipſi idem omnino valor!

§ X.

§ X.

Ad eſſentiam *Aſae foetidae* tranſeo. Iam de virtutibus eius commentatus ſum, & vere ita ſunt comparatae, quicquid contra ipſam hanc Aſam urgeat Cel. IVNCKERVS *gg)* Halenſis olim medicus, meritis in rem medicam clariſſimns, acerbior heic forte iudex, ab humano non alienus. Quid vero de illius eſſentia, quam ego adornavi, ſentiam, nunc proferre mens eſt: Illa ſcilicet ſub omnibus neceſſariis cautelis chemico-pharmacevticis parata, non uno ſaltem nomine praeferenda eſt ordinariae illi Aſae foetidae eſſentiae. Videamus rationes: Paratur ordinaria cum ſpiritu vini tartariſato, vel quod idem eſt, cum ſpiritu vini ſimplici, & cineribus clavellatis, aut ſale tartari fixo. Proportio menſtrui extrahentis in diſpenſatoriis varia eſt. Legas v. c. in Brandenburgico ad duas Aſae uncias ſpiritus vini libram unam, in aliis itidem ad duas uncias integras viginti duas menſtrui uncias. Per triduum ut plurimum materias digeſtioni committunt, donec omnem Aſae foetidae efficaciam imbibiſſe ſpiritum autumant. En itaque differentiam ſatis notabilem! Ego ad unciam unam Aſae ſumſi ſaltem Alcoholis uncias quatuor. Ita obtinui, ut non omnes Aſam conſtituentes partes ſolvi extrahive potuerint, quod fieri omnino debet in ordinaria, ſi inſignis illa ſpiritus copia, deſtillationi dicata perpenditur. Ingrediuntur ergo praeter bonas & efficaces nervis adeo faventes particulas aliae adhuc excipiens vas nocivae, inprimis ſalinae, quas in tota hac diſſertatione mea removere tentavi. Taceo, quod longius illud temporis intervallum, in quo tranſigitur ordinariae eſſentiae deſtillatio, noxiarum illarum particularum ſeparationem ſatis adhuc promovere queat. At ſunt forte, qui obiiciunt, puſillam adeo menſtrui quantitatem imparem omnino eſſe, quae omnes Aſae nobiliores in ſe reciperet

---

ee) in Conſpectu therapiae generalis. Tab. XX. de ſpecificis. pag. 518.

ciperet partes. Sed falluntur, regero. Sane plus valet vini Alcohol, quam ſpiritus illius, vel non, vel ſemel tantum rectificatus. Maiori cum vi ſolvendae materiae adgreditur particulas, quae promtius & citius omne intrant Alcohol, & per totum eius corpus ſe diffundunt. Adhuc dubitanti meam oppono eſſentiam, penetrabiliorem & foetorem tamen & ſaporem eſſentiae ordinariae habentem, ſed e contrario expertem acrimoniae omnis, quae in altera merito accuſanda eſt. At meae nondum penitus exhauſta eſt praeſtantia. Sumunt pro illa ordinaria ſpiritum vini tartariſatum. Sed quid inde? Miſta mixturis, miſta aliis liquoribus, contrariam indolem habentibus, ſtatim praecipitata fundum petit. Detrahitur ergo primaria ipſi efficacia, eo magis, ſi aegroti, & id ſaepiſſime fit, neceſſariam vitri agitationem, antequam adſumant guttas, omittunt. Ego ſimplex ſumſi Alcohol, ergo mea eſſentia omnibus quibuscunque liquidis formulis commode immiſceri poteſt; licet enim ab adfuſa ſibi aqua pariter lacteſcat, id tamen accidit modo multo ſubtiliore, ac in aliis eſſentiis Aſae foetidae vulgari methodo paratis.

§ XI.

Sed video, dum haec ipſa ſcribo, inſurgentes contra me ſpecioſis coniecturis quam plurimos. Erunt aliqui, qui hypotheſin meis dogmatibus ex oppoſito contrariam profe-rentes ajunt, ipſas illas ſalinas aromatum partes, quibus adeo infenſus ſum, exercere in analepticis analepticam virtutem. Scilicet delata in ventriculum aromata, inquiunt, ferire nerveas ibi obvias fibras, & ferire fortiter, excitare & ſtimulare illas, & propter impreſſum in eas ſtimulum, propagatum per totum nervoſum ſyſtema, ipſique adplicatum ſenſorio communi, analepticam conſequi recreationem, me igitur ſalinas partes remoturum, removere optimas, adeoque ex optimo medicamento reddere me iners & inane. Dura obiectio!

Sed

Sed ſalva mea res eſt. Probabo. Salia omnia, prouti ſola ea, nullis aliis materiis vehiculisve mixta ſiſtit natura, percurrens, ſane invenio nullum, cui unquam immediata, nervina, analeptica virtus tributa fuiſſet. *Immediata* dico, nam inficias ire nequeo, quod plurima ſalia *mediate* ſ. remote analepticam virtutem exercere poſſint, dum ſcilicet cauſam removent, quae inſidiatur nervis, eosque abſolvendo ſuo munere privat. Sed remotam hanc analepticorum ſignificationem in Prologo iam innui. Mihi de immediata ſermo eſt, quam probare annituntur memoratae hypotheſeos Patroni. Si itaque pura ſalia analeptica dici nullo poſſint modo, cur quaeſo ad illam virtutem in ſalibus plurimis aliis partibus immixtis confugiendum eſt? At volatilia forte ſalia immediate adficiunt ſtimulantque nervos? Neque hoc concedo. Volatilia corpora in genere favent quidem excitandis nervis. Ipſum, quod abſtraxi, ſubtiliſſimum meum aethereum oleum, huius naturae eſt. (§ VIII.) immo volatilis materiae idea ſupponit proximam in nervos vim & efficaciam. Sed quotiescunque volatile quoddam corpus aſſociat ſibi aliam adhuc materiam, ut vel medium emergat ſal, uti quidem in aromatibus adſumunt tale, vel aliud quodcunque productum, tum profecto alia oritur virtus. Sumamus ſal ammoniacum, totum quantum volatile alcalinum, mixtum acido cuidam minerali, ad indolem acidi ſalis communis accedenti. Quis unquam de hoc citiſſimam cardiacam virtutem exſpectavit? Eſt validiſſimum incidens & abſtergens, & hoc reſpectu utiliſſimum omnino medicamentum, ſed nullo modo immediatum nervinum! Idem de ſale aromatum volatili cenſendum eſt. Optime agit, qui illud removere ſtudet, nam caſtratur & depravatur indoles aromatum nobiliſſima, blandior, quoniam ad naturam ſalium omnium, caeterum efficacium, rodit & corrodit, ut proinde, cum negari non poſſit, acuere omni modo in adplicatione ipſa vim oleoſae partis, pro

 uſibus

usibus tamen internis ubique cum ratione a prudentibus excludi posse non minus, ac debere consultum videatur. Sed mitto haec. Alio adhuc argumento refutabo illos salium patronos. Dicunt exercere statim in ventriculo suam energiam salutarem? Sed mire refragantur experientiae. Audiamus parumper, quis effectus sit Cinnamomi, vel illius aetherei olei, a subiecto, debili nervoso systemate laborante, deglutiti? semper recreantur ad tempus, & excitantur. Sed elapsis quatuor circiter horis subsequitur calor. Melius hoc phaenomenon explicare nequeo, nisi statuam, agere in ventriculo spiritum aromatis rectorem, & inde propagari stimulum per omnes nervos, sed a vellicante simul intestina salina parte aromatis, acrius adfici vasa nervosque, sanguinisque maiorem concitari adfluxum. Pone iam, sensim & sensim aliquid huius acrimoniae recipi quoque vasorum intestinalium osculis, communisque circulationis lege per omne vasorum genus totumque corpus agi, & adplicari ubique; quantum quæso non augebitur aestus ab adplicato stimulo ex ipsa vi vitae magis activo reddito, translato ad Cor, ad *encephalum*, aliasque nobiliores partes? Ergo salia in analepticis medicamentis non tam directe analepticam exercent virtutem, utut augere illam possint, quam potius noxiam addunt calefacientem.

§ XII.

Sed aliud forte superest dubium, quod contra meditationes meas oriri possit. Vehiculum subtilis mei aetherei olei ubique fuit Alcohol. Alcohol vero est acerrimus penetrantissimus liquor, vix inferior mineralibus acidis acrimonia, sed acrimonia singulari spirituosa. Quare metuendum est, ne inde maior calefaciens virtus ex Alcohole subtili nupto illi oleo nascatur, quam quidem a salinis illis par-

ticu-

ticulis, quas removi? Poſſet ita omnino videri? Sed cogitet hoc dubium obiecturus mirabilem illam relationem, quam ad concentratiſſima mineralia acida habet Alcohol! Ex vitrioli oleo, quod perperam ita vocatur, cum Alcohole diverſa proportione mixto, unde liquor anodinus Hoffm. emergit, vel ex ſpiritu nitri concentrato, itidem Alcoholi unito, unde vel nitri naphtha, vel ſpiritus eius dulcis oritur, acida prodeunt mitigata, dulcificata, quae temperantem refrigerantemque virtutem habent. Forſan eadem ratio locum habet, quando Alcohol vegetabili cuidam concentratae materiae admiſcetur? Certe cum diverſa ſit prorſus acrimonia haec aromatica, oleoſa a ſpirituoſa, nec in eſſentia cinnamomi noſtra, quin & aniſi, & aſae foetidae concentrata obſervetur aliquid ultra illius acrimoniae oleoſae aromaticae, aut certe illud ſit ſubtiliſſime per Alcohol diviſum, quantum e ſapore intelligimus, tanto maiorem promitto mihi oleorum horum & eſſentiarum correctionem & exaltationem, ſola etiam impetratam liberatione ac ſeparatione ab acri crudiori ſalino, quanto evidentius exuviae cinnamomi & aniſi ſtellati, deſtillando ſic emunctae concentratam adhuc guſtui offerunt eam ſalinam acrimoniam, in Cinnamomo quidem graviorem procul dubio, quam quae hoc ſub apparatu vaſorum elevari potuiſſet; in aniſo ſtellato tenacius nuptam reliquis eius elementis, quam quae hoc liberari potuiſſet ignis gradu, & alta ſimul aſcendere per vaſa.

§ XIII.

Ergo crediderim, vindicaſſe me eſſentiarum mearum analepticarum correctarum & concentratarum potentiam ſummam a iuſtis, quae contra illas oriri poſſent, dubiis. Maneant efficaciſſima medicamenta! Subiungam, in quibus

morbis, & ſub quibus cautelis uſurpari poſſint, plena cum aegrorum euphoria?

§ XIV.

Conducunt vero eſſentiae illae analepticae in omnibus nervorum morbis, ubi excitandum eſt, ſive iam ponatur illorum omnis functio plane abolita, ſive turbas ſaltem & torpores ſpectaveris, graviora, utut nondum conſummata mala minantes. Unusquisque videt, miram poſſe efficaciam habere in apoplexia ſeroſa; omnis enim huius cura eo redit, ut arthritidem facias, impetum a capite ad artus & exteriora revellas, ſpiritusque animales ſtimules, ut ſuum iterum munus obire poſſint. Sollicite legas practicorum monita inculcare Cardiacorum uſum, modo non eſſent adeo calefacientia. Privavi ea noxia hac qualitate, dum ſalia removi, ut in apoplexia etiam ſanguinea prudens locum invenire uſus poſſit. Poſſunt enim nunc erigere compreſſos & dormientes nervos, ſine ſubſequenti calore & irritatione. Id ſaltem tenendum eſt, derivantia & evacuantia medicamenta tum analepticis praemittenda eſſe, nam cauſſa morbi non ſublata, nimio ſcilicet ſanguinis verſus caput adfluxu non impedito, morbus perſanari non poterit. Neque in apoplexia ſola energiam ſuam exercebunt analeptica, cauta hac methodo parata, verum & in morbis apoplexiae ſeroſae adfinibus, in lethargo, in vigili & ſomnolento comate, in caro; in catalepſi, in omnibus illis morbis, ubi certo ſcimus nervorum labefactatum & ſuppreſſum eſſe munus, quid erigentibus, quid excitantibus excogitari poteſt praeſtantius? Sed id faciunt analeptica; & me quidem iudice haec ſine omni noxa. At ſaepe quoque nervi patiuntur, in ſexu in primis ſequiori, ſymptomatibus non adeo inſignibus & funeſtis, moleſtis tamen, & graviorum nonnun-

quam

quam prodromis. Ita ſcio hyſtericas ex utero plurimas gravativum per totum corpus ſentire torporem, reſpiratione difficili comite, faucibus minante ſuffocationem, ſcio illas modo cephalalgia vexari, modo notabili ad pectus congeſtione, accedentibus horripilationibus vagis, nec id neſcio, quod multa tum medicamenta *fruſtra porrecta* fuerint, ipſum caſtoreum, hyſtericum alias decantatiſſimum remedium nullum ferebat opem; *ſola* vero Aſa foetida fecit malorum exoptatiſſimum finem. Ipſa mea, quam exinde deſtillavi, eſſentia quinta, nuperis demum diebus feminae cuidam hyſtericae, debili nervoſo ſyſtemate laboranti, praeſcripta mire levabat illam, erigebat nervos, ut, quum ſemper artuum accuſaret laſſitudinem, & inſignem torporem, plena nunc iterum valetudine fruatur. Sed haec de foetida aſa; cum ea reliquas illas ex aromatibus paratas eſſentias, in levioribus utriusque ſexus nervorum adfectibus, ſenſuum tam internorum quam externorum difficili uſu, quin & muſculorum depravata actione, utplurimum ſe manifeſtantibus, graviſſimis praeſertim animi deliquiis, commode uſurpari poſſe, ſponte patet. Ubivis excitant & ſtimulant. Et alia indicatione non opus eſt.

§ XV.

Liceat autem ultra extendere hunc uſum. In morbis priori paragrapho allegatis neceſſarium eſſe *Verorum* analepticorum uſum, facile dubitaverit nemo. At non dubito, eundem ad febres etiam transferre tam intermittentes, quam acutas. Occurrit in illis fatale ſaepenumero ſymptoma, quod *debilitatem febrilem* vocant. Oritur illa ab impedito in muſculos nervoſi liquidi influxu & preſſione, quod utrumque vario modo variisque de cauſis fieri poteſt.

 Cauſ-

Cauſſas analepticis meis non removebo, eas ſaltem faciam inertes. Movebo & commovebo ſpiritus, ut tantiſper motibus utcunque praeſint, donec reparata ſit, remediis, cauſam adgredientibus & ſubvertentibus illorum exhauſta copia. Erigentem hunc ſtimulum ipſa curatoria indicatio, utut palliativa ſit, exigit. Torpentibus & languentibus nervis languent motus omnes, & motibus nimis languentibus nihil periculoſius eſt; nam quae illorum ope materiae morbificae & coctio & eliminatio fieri ſolet, nunc plane ſuſpenditur & ceſſat. Ergo excitandum eſt, ut per nervorum excitationem cordis etiam arteriarumque motus excitetur. Febrem non curabo analepticis meis; id ſaltem faciam, ut natura & reliqua mea reſolventia & temperantia medicamenta febrem curare poſſint. Salinas partes, id eſt, calefacientem indolem ſubtraxi aromatibus; hinc noxius contrarius effectus, qui ex ſtimulantium uſu iure metuitur, a meis analepticis totus quantus abeſt.

§ XVI.

Confirmabo haec mea aſſerta acutiſſimorum Virorum auctoritate. Ad SYDENHAMVM ante omnia provoco. Ille vero operum medicorum *ff)* T. I. Sect. I. Cap. 4. ita febrium inſtituit curationem. Praemittit in omnibus venaeſectionem & vomitorium. Exantlatis hiſce evacuationibus ulterius disquirit, utrum ſanguis etiamnum adeo exaeſtuet, ut illius effervescentiae limites adhuc ponendi ſint: an vero eo usque *elanguerit, ut indigeat incitamento;* vel denique, an fermentatio ad debitum gradum reducta permitti ſibi absque aegri periculo poſſit. In primo caſu repetit venaeſectionem, praeſertim in temperamentis ſanguineis, ſed inprimis ad clysmata

ff) Thom. Sydenhami opera medica. Genev. 1754.

mata confugit, quae ſingulis, vel alternis diebus iniici jubet. In ſecundo caſu, quem ego praeciſe innuo, *cardiacorum* auxilium ſuggerendum arbitratur, & quidem *moderatiorum*. Commendat hunc in finem aquas ſtillatitias cordiales, ſed vereor, ne earum efficacia inertior ſit. Eo magis id vereor, quo maiori cum admiratione paulo inferius, formulam, ut vocat SYDENHAMVS, cardiacam legi, conflatam *e cancrorum chelis, e lapide bezoardico orientali & occidentali* cum contraiervae radice, & *auro foliato*. Quid quaeſo terrea haec therapia? Terrae a potiori virtutem aliam non habent, quam quidem abſorbentem. Ergo optima eſt in debilitate febrili cardiacorum *indicatio*, ſed alia optaſſem indicata; mea ut huc transferrem analeptica, lubentiſſime repeto; nam a priori penetrantior illorum qualitas evidentiſſima eſt. BOERHAVIVS quoque *gg*) & cum eo Cel. van SWIETEN *hh*) urget, ſi ſegnior apparet impetus febris, cardiacorum uſum, ipſa quoque permittit acria, ſed hac in re non conſentio, niſi parciſſima doſi, & rariſſime propinari ea velit. Semper quoque videas, cardiaca eum commendare *remota*, mihi vero de *immediatis* ſermo eſt, quae admittit pariter TRALLESIVS, Vir mea laude maior *ii*) nec non Ill. LVDWIGIVS, Lipſienſium ſingulare ornamentum *kk*) ſua propria experientia miram horum in torpore febrili energiam expertus.

§ XVII.

---

gg) Aphoriſm. de cognoſc. & curand. morbis §. 611. p. 134.

hh) Comment. in aphoriſm *Boerhav.* T. II. p. 159. ſeqq.

ii) in aureo de remediis terreis tractatu p. 196. ſeqq. Vratislav. & Lipſ. 1740.

kk) in ſolidiſſimo programmate academico de vita molli, cauſſa debilitatis in morbis, quo ad Cl *Pillingii* de Vrina cretacea diſſertat. inaug. ſub praeſidio Cel. *Hundertmarkii* defenſam invitavit. Lipſ. 1761.

§ XVII.

Sed nec in febribus solum analeptica mea *correcta* commendo, in haemorhagiis quoque violentis *ll)* proderunt multum. Nimis temere forsitan a me haec proferri, arbitrabuntur multi, cardiacorum irritantem qualitatem accusantes, & maiorem nutrientibus gelatinosis carnium iusculis efficaciam adscribentes. Ad haec posteriora quod attinet, & ego insignem ipsis confortantem virtutem tribuo. Non fugit me, quam mirifice inde erigantur & recreentur tabidi, ubi de viribus plane actum esse videtur. Sed ex hac observatione non valet conclusio: Ergo in haemorhagiis idem praestabunt. Efficacia eorum non adeo cito se exserit in his, ac quidem requiritur. Pone graviter vulneratum, ubi sanguis undatim profluit, pone illum magnam gelatinarum nutrientium copiam comedentem, an credibile est, ut adeo brevi temporis intervallo ea ipsa juscula, utut jam magnam alant cum inquilinis nostris humoribus adfinitatem, permutentur in sanguinem? In sano homine fluunt aliquot horae, antequam cruor ex illis fiat. In aegroto deficiunt, vel certe labefactatae sunt vires, quae perficiendo chymo & chylo prospiciunt; hinc vana conjectura non est, moriturum esse prius aegrum, quam quidem ex assumtis illis alias optime nutrientibus

---

ll) Meditate in haemorhagiis violentis dico, nam in spontaneis internis, etiam largioribus, analepticum solamen non adeo necessarium esse videtur. Poteris enim, si sedandum est, priusquam deficiant aegroti vires, occurrere haemorhagiis illis per Vitriolum martis, interne datum; solidissime id demonstratum invenies in dissertatione inaugurali de probato tutoque usu interno vitrioli ferri factitii, adversus haemorhagias spontaneas largiores, quam sub praesidio OPTIMI PATRUI ante octiduum pro gradu Doctoris defendit Doctissimus Dominus de *Olnhausen*, Lauffensis poliater ordinarius, Fautor & amicus meus singularis.

tibus materiis generetur ſanguis. Quid ergo in urgenti tali & vehementi caſu praeſtantius, quid aptius excogitari poteſt, quam ſemel & ſimul vellicare & excitare nervos, ut conſerventur aegroti adeo neceſſariae vires, & ut per ipſam hanc conſervationem melius deinde ſuccedere poſſit omne curationis negotium. Palliativam hancce methodum abſolvunt analeptica, ſed irritant ſimul, calefaciunt, urgent ſanguinem cuncta igitur faciunt deteriora, inſtas? Analeptica vulgaria concedo, mea nego. Abſunt ſalinae & vehementius irritantes particulae omnes, funeſtum illum effectum producentes. Solus agit rector ſpiritus. Solum agit aethereum oleum. Ab hoc malus eventus metuendus non eſt. Interim aliquid fit, ſuſtentatur vita, ſolidioribus brevi fulcienda. Adeoque in haemorrhagiis violentis optimo cum ſucceſſu Eſſentiae meae vel e Cinnamomo vel ex Aniſo ſtellato paratae, guttae octo ſive decem dari poſſunt, doſi hac ſecundum circumſtantias vel moderata, vel aucta, vel repetita, vel non.

§ XVIII.

Ita primaria diſſertationis meae pertractavi momenta. Sed antequam ipſi finem impono, communicabo adhuc alium, quem inſtitui, chemico-pharmacevticum proceſſum. Dum ſcilicet priores illas deſtillavi eſſentias, & dum deſtillatio ipſa meo ubique deſiderio ſatisfecit; ſimul quoque cogitavi, annon analepticum quoddam aroma Alcoholis loco cum quodam vehiculo optimarum partium extractione pari combinari poſſit, ex quo connubio cum cardiaca refrigerans quoque temperansque virtus emergeret, ſicque dubium omne contra vim calefacientem praeſcinderetur? Ad acida dulcificata, temperante antifebrili virtute praedita

E con-

confugiebam. Sumsi ex illis spiritum nitri dulcem ob rationem infra indicandam, formula sequenti: Recipe Anisi stellati uncias duas, spiritus nitri dulcis uncias sex. Misce. Fiat sub *lenissimo* igne destillatio per *cucurbitam*, abstrahantur unciae duae. Ad analogiam essentiarum iam descriptarum rectificavi quoque nova cohobatione hanc essentiam, quae sane non cedebat efficacia prioribus. Habuit omnes nobiliores Anisi qualitates, intime commixtas dulci nitri spiritui; sapor id docuit & odor. Erat penetrantissima, & simul quoque suavissima. De hac praecipue urgeo, quod substitui posset primae & secundae destillatae, si quis forte in debilitate febrili, de tuto illarum usu adhucdum dubitaverit. Habemus enim sic medicamentum analepticum, carminativum, anticolicum, (hanc enim etiam virtutem praecipue anisum habet) immediate nuptum non simplici Alcoholi, sed eidem iam privato virtute calefaciente omni, permutata in contrariam. Ubi autem deficit essentia talis, in qua destillando unitus est spiritus nitri dulcis, poterit alteri simpliciter spirituosae cum successu procul dubio parum inferiore iungi aliquid spiritus nitri dulcis ex tempore.

§ XIX.

Sed dicendum est, cur spiritum praecise nitri dulcem elegerim. Omnis ratio eo redit, quod spiritui vitrioli dulci & liquori anodyno minerali Hoffmanni non semper tutissima fides adhibenda sit. Scilicet e vitriolo praeparata, etiam liquida sine sulphuris idea cogitari vix possunt. Et praeparatio eorum, si vel cautissima sit, adeo tamen prospere succedit nunquam, & nunquam succedere potest, ut nullum remaneat sulphur. Manifesto argumento esse potest offa illa nigra, quae sub praeparatione liquoris anodini generanera-

neratur, & carbo ſulphureus inde relictus; ipſae dotes ultimorum e vitriolo eductorum, in ſpecie olei vitrioli, confirmant idem. Docent deinde noxas practicorum obſervationes; qui toties viderunt & audiverunt, ſiniſtros effectus uſum liquor. miner. HOFFM. fuiſſe ſecutos, perturbationes capitis vertiginoſas, cephalalgiam, tormina, pectoris, cui vaporoſum ſulphur omne inimicum eſt, oppreſſiones, nervoſi ſyſtematis lenem quidem narcoſin, crebriorem comitatam uſum, & alia mala, quae omnia nunquam a ſpiritu nitri dulci metuas, prouti etiam abſunt a ſpiritu ſalis dulcificato. Quare non dubitarem, loco illius hoc etiam uti, niſi adeo facile longiore mora, & per aetatem degeneraret rurſus in praedominantem aceſcentiam.

T A N T V M.

AD
AMICISSIMVM DOMINVM AVCTOREM DISSERTATIONIS HVIVS PRAESIDIS
EPIPHONEMA:

Non decet amicos patrio ſanguine coniunctos laudare, quare nec Tu laudem a me heic expectare poteris, quam quidem ſcribere haud nefas ducerem, cum omnis Te academia noſtra ſciat, Iuuenem optimae ſpei eſſe, qui plurimo hactenus cum ardore ſtudiis incubuerit & abſolute neceſſariis, & elegantioribus medicis.

Liceat autem pauca Tecum colloqui de hac Tua diſſertatione, quam cenſurae utique meae ſubieciſti ſeueriori a primis paginis ad ultimam uſque, talem vero mihi obtuliſti, ut meis ex emendationibus parum inſit, inueni enim partim ita elaboratam, ut mea carere lima potuerit egregie, partim nolui Tuam ego interpellare ubique vel ſentiendi, uel ſcribendi libertatem, & conſulto multa intacta reliqui, ut ſiſteres Publico ſpecimen pro foetu Tuae magis propriae meditationis agnoſcendum; quemadmodum enim maximos inter Viros opinionum diſſenſus neutrius quidquam famae detrahit, ſic multo minus opprobrio Tibi eſſe poteſt, cum nunc aut aliter paſſim ſentire me declaro, aut aliqua etiam deſidero, quae latius diducta optaſſem; facilius enim eſt carpere, ac ea perfectione, quae ſperari poteſt, & poſtulari, tractationem talem ipſo exhibere actu. Proponam igitur pace Tua, quae poſt lectam, Tuam diſſertationem reuiſamque meam ſubierunt mentem ſupplementa: Et

primo

primo quidem aptiſſimus heic fuiſſet locus, inquirendi, & diſpiciendi circa rationes, ob quas cinnamomi oleum *adeo ſe grauitate diſtinguat ab aliis aethereis ſpecifica, ut fundum in aqua petat, quod & aliis quibusdam, ſed paucis accidit? Haec enim eius conditio ſingularis non exiguam creauit in primo Tuo proceſſu moleſtiam, & impedimento fuit, quo minus ita promte deſtillatio ſuccederet, ac de ſequente ſeminali aromate; adeoque Tua omnino digna erat diſcuſſione? Bene quidem noui, Chemicorum plurimos, cum de hac cinnamomi, aliorumque affinium oleorum ſpecifica grauitate iudicant, addere utplurimum: cadere illam in plurima olea, quae dimittunt aromata calidiorum regionum, torridosque zonarum illarum aeſtus, qui olea haec ita excoquant ibi, motuque diurno, nocturnoque agitent, ut non eo tantum Solis labore multo acriora fiant, ſed & uniant ſibi plures multo particulas grauiores, e corpore, quod inhabitant, ac alia habent olea, easque adeo ſubtiliter ſoluant, recipiantque ſuam in ſphaeram, ut ſponte non facile ſecedant rurſus, & pondus addant notabile maſſae olei totius, quod aeque ſe prodat in unica olei gutta inſtillata, ac in pluribus eiusdem drachmis, vel unciis infuſis aquae. Atat, fateor, haec mihi reſponſio non ſatisfacit? Quid enim, nonne habemus etiam oleum huius generis eſſentiale de ligno Americae ſeptentrionalis, nimirum Saſſafras? quid quod, contrarium ut in medium producam exemplum, ipſum illud e planta inſularum aſiaticarum, quae a Philippo II, Hiſpaniae Rege nomen habent, deſtillatione prouocatum aethereum oleum aquae ſupernatet, cum profecto ſub climate ſatis calido planta*

 viuat,

viuat, unde habetur oleum? Unde mihi quidem theoria ista nodum soluere nullo videtur modo, tantoque minus, cum, prouti videmus, nullibi partes humorum constitutiuas in corporibus naturalibus arctius inter se uniri, ac in materiis animalibus propter agitationem illam perpetuam, quae per leges circulationis in oeconomia viuorum animalium obtinet, semper tamen obseruemus, oleum ab iis destillatione separatum aqua leuius esse, utut dissimulare nequeamus, illud oleum, empyreumaticum dictum, alius esse indolis, & productum potius, ac eductum, quamuis etiam naturale oleum ex ipsa corporis animalis fabrica elaboratum, pinguedo, & sebum pariter aquae supernatet. Ergo alia quaerenda est phaenomeni huius ratio, quam forte suggerit ipsa Tua dissertatio? obseruasti tardissimam procedere cinnamomi destillationem cum alcohole, indeque paucissimam rediisse liquoris quantitatem, contra uero maximam eius partem absorptam fuisse in ipsum cinnamomi corpus, nonne vero inde concluseris: ergo procul dubio ratio praecipua quaerenda est in textura totius corporis cinnamomi, vel mixtura particularum salinarum arctissime unitarum, & materiae olei, qua talis, & reliquo corpori cinnamomi adeo firmiter adhaerentium, ut nisi aqua multa bulliens, & ab illis particulis salinis gradu caloris aucta iuuerit earum solutionem, quae uero accidere non possit, quin propter consuetum firmius vinculum, & acrimoniae vehementiam, calorisque maiorem gradum abripiantur simul aliae ponderosiores, terrestres; imo vero sola potest abundantia partium salinarum, oleosis ubique obuolutarum, quam demonstrant obseruationes de cinnamomi oleo genui-

genuino in Prologo abs Te indicatae, pondus addere satis magnum, ut scimus reciproce, aquam sale quocunque saturatam nullum tale oleum ponderosum transmittere, ut ad fundum cadere possit. Videtur mihi plus habere speciei altera suspicio?

De aniso stellato non inutile fuisset, chemice rimari profundius hac occasione differentiam eius ab aniso nostrate, aut etiam ante praeparationem hanc quintae illius essentiae, quam proponis, destillatione cum aqua elicere stillatitium eius oleum, idque serio explorare quoad omnes suas qualitates, ut vel cum oleo cinnamomi tutiorem instituere comparationem potuisses, vel & iudicare confidentius de differentia eius ipsius, & huius Tuae quintae essentiae, forsan enim hoc oleum non adeo abundat acribus, & salinis particulis, ut pretium operae, atque pretiosae adeo separationis, & collectionis praerogatiua producti solueret?

Quod vero ad asam denique spectat foetidam, existimassem ego, vix posse hanc Tuam dissertationem illa Kaempferiana carere descriptione, si non plenaria, tamen praecipua; ut enim nihil tangam de illa botanica scriptorum Historiae naturalis bilingui relatione, quae modo narrat, haberi concretum succum hunc e specie tithymali, de quibus plantis nemo nescit, scatere undique succo acri, lacteo, copioso, lentescente facile, modo alia vult, ut ipse Kaempferus nobis persuadere conatur, profluere de radice sauciata ferulaceae plantae, toto coelo a tithymalis distantis, non parum profecto interfuisset, alios etiam docere indolem succi huius recentis, liquidi, excurrere hinc ad mixturam saponaceam, vel saponaceae certe proximam, quam adeo aequabilem in his adornare scit Natura mate-

riis vegetabilibus, ut imitari Artifex humanus difficulter possit; euagari porro iucundum non minus, ac utile fuisset ad compositionem singularem, & ingredientia mixtorum talium e resinosis & gummosis, ad euolutionem singularis illius principii, quod adeo potenter nares, neruosque afficit, discrimina horum odoratorum succorum ab aromatibus, & quae sunt alia similia.

Denique opportunum valde fuisset, ab hoc exemplo asae foetidae digressionem instituere ad rationes, cur a potiori foetida in pathematibus hystericis, vel uterinis, externa & interna tantam sibi iuuando praerogatiuam vendicent, & opem ferant longe maiorem, & superiorem omni ea, quae ab aliis & acribus, & oleosis, volatilibus suaueolentibus expectari potest? Quin etiam, cur communi satis idiosyncrasia systematis neruini uterini grauius ab his afficiantur hystericae, suarumque passionum exacerbationes potius experiantur? Verum claudendi sunt riuuli, haec amice monuisse sufficiat? Desino in Vota pro salute Tua plenissima, qui sincero ex animo Tibi gratulor de specimine hoc eruditionis Tuae non vulgaris, eadem DEUM precor mente, velit ita porro Tuis adesse laudabilibus studiis, ut fructus eorum exoptatissimos non Tu tantum inde legere possis, sed & iisdem Veneranda Tua Domina Mater, cum omni Tua familia seram ad senectutem usque recreari queat. DEUS Te comitetur ubique in itinere, quod meditaris ad exteros, ille per dies magis & magis suam in Te confirmet gratiam, qua Te ad hunc vitae academicae terminum duxit, eaque ita Tuum pectus perfundat, ut sentias undique, quam bene sit, hanc sequi felicitatis omnis proram, & puppim, & ex hac vitam haurire, qua non beata magis esse, laetiorque potest. Sequere bona omnia Tuorum amicorum consilia, quae Tibi hanc normam inculcant, ita vero vale, meque amare perge! Scripsi e musaeo meo, postridie calend. Mart.

A. R. S. MDCCLXIII.

